

МІЖНАРОДНИЙ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
«ЄВРОПЕЙСЬКА ШКОЛА БІЗНЕСУ»

Кафедра менеджменту та економіки

УЗГОДЖУЮ

Директор Навчально-наукового
інституту «Європейська школа
бізнесу»

" 07 " 09 2021 р.

О. Власенко
2021 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри менеджменту
та економіки

" 07 " 09 2021 р.

Ю. Ремига
2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти:	Перший (бакалаврський) рівень
Ступінь вищої освіти:	бакалавр
Галузь знань:	07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність:	073 «Менеджмент»

Київ – 2021

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Приватний заклад вищої освіти «Міжнародний європейський університет».

Робоча програма навчальної дисципліни розроблена на основі навчальних планів №073б/21-01, №073бз/21-02, №073п/21-03, №073пз/21-04, схвалених на засіданні Вченої ради університету (протокол №7 від 01.07.2021 р.).

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Професор кафедри менеджменту та економіки,
кандидат економічних наук, доцент

 О. Гуцалюк

Робоча програма навчальної дисципліни обговорена та схвалена на засіданні кафедри менеджменту та економіки, протокол № 8 від «02» 09 2021 р.

Завідувач кафедри менеджменту та економіки

 Ю. Ремига

Гарант ОП

 Ю. Ремига

Плановий термін між ревізіями – 1 рік
Контрольний примірник

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Економічна безпека підприємства» складена відповідно до Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт) першого (бакалаврського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент».

Опис навчальної дисципліни (анотація). Дана навчальна дисципліна є теоретична та практична наукова основа безпеки підприємницької структури, принципи, методи захисту підприємства та підприємництва в умовах ризику та невизначеності, методичні положення щодо формування системи економічної безпеки підприємства, також комп'ютерні технології, що використовуються в області економіки, організації та планування підприємницької діяльності та засоби захисту економічної інформації.

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 07 «УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ»	<u>Вибіркова</u>	
Розділів – 2	Спеціальність: 073 «Менеджмент»	Рік підготовки	
Змістових розділів – 2		3-й	3-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		6-й	6-й
		Лекції	
		16 год.	4 год.
		Практичні	
16 год.	2 год.		
Тижневе навантаження: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3,6	Освітній рівень: Перший (бакалаврський) рівень	Самостійна робота	
		50 год.	84 год.
		Вид контролю:	
		<u>залік</u>	<u>залік</u>

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сутність і концепція економічної безпеки організації, методи її оцінювання та система запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Економічна безпека підприємства» базується на знаннях таких дисциплін, як «Економічне планування та прогнозування», «Менеджмент», «Економічний аналіз» та взаємопов'язана з дисциплінами «Аналіз господарської діяльності підприємств», «Логістика», «Організація підприємницької діяльності», «Операційний менеджмент», «Контролінг».

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни «Економічна безпека підприємства» є отримання знань, вмінь і формування компетенцій щодо використання теоретико-методичних основ оцінки та аналізу стану економічної безпеки і розробки заходів для забезпечення функціонування та розвитку сучасного суб'єкта господарювання як у формі підприємства (юридичної особи) так і фізичної особи-підприємця.

1.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Економічна безпека підприємства» є: оволодіння теоретичними знаннями та практичними навичками щодо оцінки стану економічної безпеки підприємства за її видами та формування заходів для забезпечення безпечного розвитку суб'єктів господарювання. Важливість питань, що розглядаються в навчальній дисципліні, полягає в необхідності знань щодо суті економічної безпеки мікрорівня, її складових, методики та техніки гарантування безпеки суб'єктів господарювання різних форм власності, видів діяльності, а також вмінь та навичок з виявлення порушень фінансової, кадрової, техніко-технологічної, інформаційної, правової дисципліни, їх аналізу та виявлення джерел і причин виникнення та формування шляхів подолання.

1.3. **Компетентності та результати навчання**, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами **компетентностей**:

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.
Загальні компетентності	ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК 14. Здатність працювати у міжнародному контексті. ЗК 16. Здатність використовувати та дотримуватися національних та міжнародних стандартів, чинних правових норм у своїй професійній діяльності.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо. СК 13. Розуміти принципи і норми права та використовувати їх у професійній діяльності. СК 16. Здатність розуміти та уміло використовувати математичні та числові методи, які часто використовуються для доцільності прийняття управлінських рішень, в тому числі, у розрізі міжнародної економічної діяльності.

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

Програмні результати навчання	<p>ПРН 1. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ПРН 4. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.</p> <p>ПРН 6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.</p> <p>ПРН 8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.</p> <p>ПРН 11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.</p> <p>ПРН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.</p> <p>ПРН 20. Демонструвати навички використання інформаційних, комунікаційних та інноваційних технологій.</p>
--------------------------------------	---

Результати навчання:

Після опанування дисципліни студент повинен

знати:

- науково-теоретичні основи безпеки підприємницької структури;
- сутність економічної безпеки підприємства та її функціональні складові;
- основні загрози та небезпеки економічній безпеці підприємства на різних інституційних рівнях;
- принципи організації системи економічної безпеки підприємства;
- види економічної безпеки підприємства та підприємництва;
- основні підходи до гарантування безпеки;
- функції менеджменту безпеки підприємництва;
- показники та методи оцінювання рівня економічної безпеки підприємства;
- особливості категоризованої економічної інформації, що підлягає захисту та відповідні нормативні документи, які регламентують визначені категорії інформації.

уміти:

- аналізувати наявний рівень економічної безпеки підприємства та її видів на основі зібраної первинної інформації;
- добирати первинну інформацію для проведення аналізу та оцінювання рівня економічної безпеки підприємства за її видами;
- виявляти основні види загроз безпечному функціонуванню та розвитку суб'єктів господарювання;
- застосовувати математичний та економетричний інструментарій для моделювання наслідків дії загроз різних видів економічної безпеки суб'єктів господарювання;

- виявляти внутрішні джерела ризиків для функціонування суб'єктів господарювання;
- розробляти вимоги щодо створення комплексу засобів щодо забезпечення економічної безпеки на підприємстві;
- виявляти та оцінювати потенційні загрози економічної безпеки і формувати засоби її захисту на всіх етапах виробничого циклу на підприємстві;
- проводити об'єктивний аналіз ефективності прийнятих управлінських рішень щодо створення та реалізації програми (заходів) економічної безпеки підприємства.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни «Економічна безпека підприємства» відводиться 90 години 3 кредити ЄКТС.

ЗМІСТОВИЙ РОЗДІЛ 1 СИСТЕМА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Тема 1. Поняття економічної безпеки. Його виникнення та економічна суть.

Класифікація видів економічної безпеки зовнішнього та внутрішнього середовища системи. Економічна безпека держави. Сутність продовольчої, технологічної та соціальної безпеки на національному рівні. Особливості та проблеми співвідношення економічної безпеки особистості, підприємства, регіону та держави. Об'єкт та предмет економічної безпеки. Групи суб'єктів економічної безпеки. Теоретичні засади економічної безпеки підприємства. Джерела негативних впливів на економічну безпеку підприємства. Основна мета економічної безпеки підприємства. Основні функціональні цілі економічної безпеки. Види заходів безпеки: загальні та спеціальні. Чинники, що формують відповідний рівень економічної безпеки: безпосередні чинники виробництва, стабільний попит на продукцію, надійність постачальників, зовнішня конкуренція, державне економічне регулювання діяльності підприємства, надійний захист комерційної таємниці, компетентність керівництва підприємства. Види загроз економічній безпеці за місцем, природою, ймовірністю, сферами виникнення, за наслідками, за відношенням до людської діяльності, за об'єктами посягань, за можливістю прогнозування. Економічні загрози. Фізичні загрози. Психологічно-інформаційні загрози. Ризики як фактори загроз економічній безпеці підприємства. Зовнішні та внутрішні джерела загроз. Поняття та основні елементи системи економічної безпеки підприємства. Організація системи безпеки підприємства. Концепція безпеки підприємства.

Тема 2. Фінансова безпека підприємства.

Структура економічної безпеки підприємства. Внутрішні (фінансова, кадрова, технологічна, правова, інформаційна, екологічна, силова) та зовнішні (ринкова та інтерфейсна) складові економічної безпеки. Поняття індикаторів економічної безпеки підприємства. Фінансова складова як внутрішньовиробнича функціональна складова економічної безпеки підприємства. Свідчення про послаблення фінансової складової. Джерела негативних впливів на фінансову безпеку суб'єктів господарювання. Методи та показники оцінювання фінансової безпеки підприємства. Області фінансової стійкості. Організація фінансової безпеки підприємства: засоби та етапи. Типова послідовність дій щодо забезпечення фінансової складової економічної безпеки.

Тема 3. Безпека в інтелектуальній та кадровій сфері.

Сутність кадрової безпеки. Основні питання кадрової безпеки. Складники кадрової безпеки: безпека життєдіяльності, соціально-мотиваційна безпека, професійна безпека, анти конфліктна безпека. Чинники кадрової безпеки. Основні показники кадрової безпеки підприємства. Найпоширеніші види порушень при недотриманні кадрової безпеки. Характеристика загроз кадровій безпеці. Методи виявлення а збереження кадрової безпеки суб'єктів господарювання. Конфіденційна інформація про особу та її захист на підприємстві. Інтелектуальна складова соціально-економічної безпеки підприємства. Методика побудови системи інтелектуальної безпеки та її етапи. Система показників інтелектуальної безпеки. Система освіти та її роль у формування кадрової та інтелектуальної безпеки підприємства.

Тема 4. Техніко-технологічна та інноваційна безпека підприємства.

Сутність техніко-технологічної безпеки підприємства (ТТБП). Показники, які характеризують технічний і технологічний потенціал підприємства. Характеристика загроз техніко-технологічної безпеки підприємства. Внутрішні та зовнішні загрози. Науковотехнологічна та інноваційна політика держави як чинник зміцнення техніко-технологічної безпеки підприємства. Етапи підтримки ТТБП. Інноваційна безпека підприємства, її суть та зв'язок із науково-технічним потенціалом. Ризики інноваційної безпеки підприємства (технологічні, ринкові, проектні). Інноваційна політика підприємства. Вплив інноваційної діяльності на стан економічної безпеки. Інноваційні стратегії для забезпечення економічної безпеки сучасного підприємства.

Тема 5. Інформаційна безпека підприємства.

Сутність інформаційної безпеки підприємства. Інформація на підприємстві та її види. Конфіденційна інформація, інформація з обмеженим доступом. Комерційна таємниця. Промислова таємниця фірми. Загрози безпеки інформації. Види збитку від прояву загроз інформації підприємства. Класифікація загроз безпеці інформаційних систем сучасного підприємства.

Зовнішні та внутрішні джерела загроз. Політика інформаційної безпеки підприємства. Цілі інформаційної безпеки та її складники. Етапи побудови політики інформаційної безпеки. Методи забезпечення інформаційної безпеки підприємства: правові, організаційні та програмно-технічні. Підсистеми ефективного захисту інформації на підприємстві. Рівні інформаційної безпеки підприємства. Показники інформаційної складової безпеки підприємства. Етапи реалізації заходів з розроблення та охорони інформаційної складової економічної безпеки.

ЗМІСТОВИЙ РОЗДІЛ 2 БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВ

Тема 6. Ринкова безпека підприємства.

Сутність ринкової складової економічної безпеки підприємства. Діагностування ринкової безпеки підприємства: аналіз та оцінка конкурентного середовища підприємства, рівня його конкурентоспроможності та конкурентоспроможності продукції (послуг). Загрози ринкової безпеки підприємства та чинники які їх посилюють. Аналіз конкурентного середовища та його послідовність. Методи і прийоми діагностики конкурентоспроможності підприємства. Роль служби маркетингу у формуванні ринкової безпеки підприємства. Показники безпеки підприємства на ринку та їх інтерпретація. Коефіцієнт ринкової віддачі активів. Конкурентоспроможність продукції (послуг). Частка фірми на ринку. Коефіцієнт інноваційних витрат. Ритмічність збуту. Коефіцієнт ефективності рекламної політики підприємства. Формування конкурентної політики підприємства.

Тема 7. Політико-правова безпека підприємства.

Суть політико-правової безпеки підприємства. Основні загрози політико-правовій безпеці підприємства. Роль держави у правовому забезпеченні діяльності підприємства. Загрози внутрішніх і зовнішніх негативних впливів на політико-правову безпеку та причини їх виникнення. Оцінка поточного рівня забезпечення політико-правової безпеки підприємства та її складники. Процес забезпечення політико-правової безпеки підприємства. Аналіз загроз негативних впливів; оцінка поточного рівня забезпечення; планування та реалізація комплексу заходів, спрямованих на підвищення рівня політико-правової безпеки підприємства.

Тема 8. Інші види безпеки підприємства.

Силова безпека підприємства та її суть. Завдання силової безпеки підприємства. Чинники, що негативно впливають на рівень силової безпеки. Формування заходів посилення силової безпеки підприємства. Сутність екологічної безпеки підприємства. Дотримання нормативів і правил екологічної безпеки. Роль держави у формуванні екологічної безпеки підприємств. Характеристика зовнішніх та внутрішніх загроз екологічній

безпеці підприємства. Екологізація виробництва. Роль міжнародних стандартів ISO 14000 у впровадженні екологічного менеджменту на підприємствах. Процес формування екологічної безпеки підприємства. Інноваційний розвиток підприємств для формування його екологічної безпеки. Інтерфейсна складова економічної безпеки підприємства, її суть та прояви. Напрями дослідження інтерфейсної безпеки: оцінка впливу на підприємство споживачів, партнерів, постачальників, посередників.

Тема 9. Економічна безпека підприємництва: суть та вимірники.

Особливості економічної безпеки різних суб'єктів господарювання. Види загроз економічній безпеці підприємництва. Показники економічної безпеки підприємництва. Методи оцінки економічної безпеки підприємництва. Інституційні засади зміцнення економічної безпеки підприємництва. Види інфраструктури бізнесу та їх вплив на його безпеку. Регіональний та галузевий підхід до оцінки економічної безпеки підприємництва. Чинники регіональної безпеки підприємництва. Оцінка рівня економічної безпеки підприємництва регіону. Галузеві особливості системи економічної безпеки підприємництва. Державна політика зміцнення економічної безпеки підприємництва. Методичні підходи до формування інтегральної оцінки рівня економічної безпеки підприємництва.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий розділ 1. Система економічної безпеки												
Тема 1. Поняття економічної безпеки. Його виникнення та економічна суть.	8	1	1	-	-	6	11	1	-	-	-	10
Тема 2. Фінансова безпека підприємства.	9	1	2	-	-	6	11	-	1	-	-	10
Тема 3. Безпека в інтелектуальній та кадровій сфері.	9	2	1	-	-	6	10	-	-	-	-	10
Тема 4. Техніко-технологічна та інноваційна безпека підприємства.	10	2	2	-	-	6	11	1	-	-	-	10
Тема 5. Інформаційна безпека підприємства.	9	2	1	-	-	6	10	-	-	-	-	10
Разом за змістовим розділом 1	45	8	7	-	-	30	53	2	1	-	-	50
Змістовий розділ 2. Безпека підприємств												
Тема 6. Ринкова безпека підприємства.	10	2	2	-	-	6	8	-	-	-	-	8
Тема 7. Політико-правова безпека підприємства.	9	2	1	-	-	6	9	1	-	-	-	8

Тема 8. Інші види безпеки підприємства.	10	2	2	-	-	6	9	-	1	-	-	8
Тема 9. Економічна безпека підприємництва: суть та вимірники.	10	2	2	-	-	6	11	1	-	-	-	10
<i>Комплексне практичне індивідуальне завдання</i>	6	-	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим розділом 2	45	8	9	-	-	28	37	2	1	-	-	34
Усього годин	90	16	16	-	-	58	90	4	2	-	-	84

4. ТЕМИ ЛЕКЦІЙ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Поняття економічної безпеки. Його виникнення та економічна суть.	1
2.	Фінансова безпека підприємства.	1
3.	Безпека в інтелектуальній та кадровій сфері.	2
4.	Техніко-технологічна та інноваційна безпека підприємства.	2
5.	Інформаційна безпека підприємства.	2
6.	Ринкова безпека підприємства.	2
7.	Політико-правова безпека підприємства.	2
8.	Інші види безпеки підприємства.	2
9.	Економічна безпека підприємництва: суть та вимірники.	2
Разом:		16

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Поняття економічної безпеки. Його виникнення та економічна суть.	1
2.	Фінансова безпека підприємства.	2
3.	Безпека в інтелектуальній та кадровій сфері.	1
4.	Техніко-технологічна та інноваційна безпека підприємства.	2
5.	Інформаційна безпека підприємства.	1
6.	Ринкова безпека підприємства.	2
7.	Політико-правова безпека підприємства.	1
8.	Інші види безпеки підприємства.	2
9.	Економічна безпека підприємництва: суть та вимірники.	2
10.	<i>Комплексне практичне індивідуальне завдання</i>	2
Разом:		16

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Поняття економічної безпеки. Його виникнення та економічна суть.	6
2.	Фінансова безпека підприємства.	6
3.	Безпека в інтелектуальній та кадровій сфері.	6
4.	Техніко-технологічна та інноваційна безпека підприємства.	6
5.	Інформаційна безпека підприємства.	6
6.	Ринкова безпека підприємства.	6
7.	Політико-правова безпека підприємства.	6
8.	Інші види безпеки підприємства.	6

9.	Економічна безпека підприємництва: суть та вимірники.	6
10.	Комплексне практичне індивідуальне завдання	4
Разом:		58

7. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Комплексне практичне індивідуальне завдання полягає в вирішенні рівня економічної безпеки реальних господарюючих організацій та обґрунтуванні напрямків її зміцнення відповідно наступних складових:

- оцінка загроз економічній безпеці з урахуванням сфери і особливостей діяльності;
- розрахунок економічної стійкості функціонування досліджуваної організації;
- визначення потенційної загрози банкрутства досліджуваної організації;
- обґрунтування пріоритетних заходів зміцнення економічної безпеки організацій.

8. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Метою виконання самостійної роботи є глибоке вивчення аспектів економічної безпеки організацій. Виконання самостійної роботи необхідно починати з вивчення відповідних розділів підручників, навчальних посібників, наукових джерел тощо, що наведені у переліку рекомендованої літератури, а також додаткової літератури і практичних матеріалів, які студент повинен знайти і опрацювати самостійно.

1. Алгоритм формування системи економічної безпеки туристичного підприємства.
2. Аналіз світових підходів до пошуку оптимальних критеріїв банкрутства.
3. Антикризові фінансові заходи при загрозі банкрутства
4. Аудит ефективності як перспективний метод державного фінансового контролю у системі державних закупівель в Україні.
5. Аудит соціальної відповідальності аграрних формувань як інструмент забезпечення соціально-економічної безпеки сільських територій.
6. Використання інтелектуальних технологій в системі економічної безпеки банку.
7. Виникнення та історична еволюція легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, як суспільно небезпечного явища.
8. Інвестиційний розвиток аграрних підприємств в умовах забезпечення економічної безпеки регіонів.
9. Інформаційно-аналітичне забезпечення державної політики протидії рейдерству в корпоративному секторі економіки України.
10. Механізм забезпечення системи державних закупівель в Україні.
11. Міжнародний досвід організації економічної безпеки підприємств.

12. Місце та роль фінансової безпеки в системі економічної безпеки туристичного підприємства.

13. Напрями вдосконалення системи інституціонального та організаційного забезпечення економічної безпеки малого підприємства.

14. Ознаки легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.

15. Проблеми та перспективи економічної безпеки інноваційного розвитку малого бізнесу.

16. Проблеми та шляхи вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства.

17. Стан правового регулювання фінансової безпеки банківського сектору економіки України.

18. Сучасний стан функціонування системи державних закупівель в Україні.

19. Удосконалення чинного законодавства як шлях протидії ризикам легалізації злочинних доходів.

20. Шляхи інтенсифікації розвитку підсистеми недержавного забезпечення економічної безпеки малого підприємництва.

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При викладанні навчальної дисципліни «Економічна безпека підприємства» застосовуються інформаційні та практичні методи навчання: класичні лекції, лекції-дискусії, практичні заняття, консультації з виконання самостійної та індивідуальної роботи студентів, а також підготовка коротких повідомлень на основі додаткової літератури курсу, письмові завдання при проведенні контрольних робіт.

Методи навчально-пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний метод, репродуктивний метод, метод проблемного викладу, частково-пошуковий або евристичний метод, дослідницький метод.

Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності: індуктивні і дедуктивні методи навчання, методи стимулювання і мотивації навчання.

10. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Відповідно до плану вивчення дисципліни «Економічна безпека підприємства» передбачається проведення поточного та підсумкового контролю:

– поточний контроль передбачає проведення опитування під час практичних занять;

– контроль виконання КПІЗ та інших видів робіт;

– підсумковий контроль реалізується у вигляді заліку.

Методи контролю:

1. Оцінювання знань студента під час практичних занять.

2. Виконання завдань для самостійної роботи.
3. Виконання КПЗ.
4. Проведення проміжних тестів.
5. Проведення поточного контролю.
6. Проведення підсумкового заліку.

11. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Формою підсумкового контролю є **залік**, який складається очно в період призначений деканатом або за індивідуальним графіком, який затверджується навчальним планом. Основною формою підсумкового контролю є тестування, робота над практичним завданням та співбесіда.

12. СХЕМА НАРАХУВАННЯ ТА РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Оцінювання окремих видів виконаної студентом навчальної роботи з дисципліни «Економічна безпека підприємства» здійснюється в балах відповідно до табл.12.1. Виконані види навчальної роботи зараховуються студенту, якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку.

Таблиця 12.1

Розподіл балів оцінювання успішності студентів з навчальної дисципліни «Економічна безпека підприємства»

Розділ I Поточне тестування та самостійна робота										Розділ II Підсумковий контроль	Всього
Змістовий розділ 1					Змістовий розділ 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	КПЗ		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	15	40	100

*T1, T2, ..., T9 – теми занять

**КПЗ – комплексне практичне індивідуальне завдання

Поточне оцінювання знань студентів проводиться протягом семестру у наступних формах: усного опитування студентів на практичних заняттях та оцінки рівня їх знань; перевірки правильності розв'язання практичних задач; експрес-опитування (в усній чи письмовій формі).

Загальна оцінка знань студентів за поточним контролем

Результати поточного контролю знань студентів в цілому (за усіма формами робіт) оцінюються в діапазоні від **0** до **60** балів.

Студент допускається до підсумкового контролю за умови виконання вимог навчальної програми та у разі, якщо за поточну навчальну діяльність він набрав не менше **36** балів.

Підсумкове оцінювання знань студентів

Підсумкове оцінювання знань студентів проводиться у формі **заліку**.

Критерії оцінювання знань під час заліку

Максимальна кількість балів, яку можна отримати на іспиті складає **40** балів (див. табл. 12.2).

Таблиця 12.2

Розподіл балів оцінювання при підсумковому контролі з навчальної дисципліни «Економічна безпека підприємства»

Оцінка в балах за поточне оцінювання	Оцінка в балах за підсумкове оцінювання	Оцінка за національною шкалою
54-60	36-40	Відмінно
45-53	30-35	Добре
36-44	24-29	Задовільно
менше 36	менше 24	Незадовільно

Під час оцінювання відповіді на окреме питання додатково враховуються допущені недоліки та помилки, якими вважаються:

- неохайне оформлення роботи (не загальноприйняті скорочення, незрозумілий почерк, використання олівців замість чітких чорнил) (мінус **2** бали);
- неточності в назвах окремих економічних категорій та понять (мінус **4** бали).

Критерії оцінювання відповіді на теоретичні питання білету:

1. Повна відповідь на питання, яка оцінюється **«відмінно»**, повинна відповідати таким вимогам:

- розгорнутий, вичерпний виклад змісту даної у питанні проблеми;
- повний перелік необхідних для розкриття змісту питання економічних категорій та законів;
- здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, підходів та самостійно робити логічні висновки й узагальнення;
- уміння користуватись методами наукового аналізу економічних явищ, процесів і характеризувати їхні риси та форми виявлення;
- демонстрація здатності висловлення та аргументування власного ставлення до альтернативних поглядів на дане питання;
- використання актуальних фактичних та статистичних даних, знань дат та історичних періодів, які підтверджують тези відповіді на питання.

2. Відповідь на питання оцінюється **«добре»**, якщо:

- відносно відповіді на найвищий бал не зроблено розкриття хоча б одного з пунктів, вказаних вище (якщо він явно потрібний для вичерпного розкриття питання) або, якщо:
 - при розкритті змісту питання в цілому правильно за зазначеними вимогами зроблені окремі помилки під час: використання цифрового матеріалу.

3. Відповідь на питання оцінюється **«задовільно»**, якщо:

- відносно відповіді на найвищий бал не зроблено розкриття чотирьох чи більше пунктів, зазначених у вимогах до нього (якщо вони явно потрібні для вичерпного розкриття питання);

– одночасно присутні чотири чи більше типів недоліків, які окремо характеризують критерій оцінки питання;

– висновки, зроблені під час відповіді, не відповідають правильним чи загально визначеним при відсутності доказів супротивного аргументами, зазначеними у відповіді;

– характер відповіді дає підставу стверджувати, що особа, яка складає іспит, не зовсім правильно зрозуміла зміст питання чи не знає правильної відповіді і тому не відповіла на нього по суті, допустивши грубі помилки у змісті відповіді.

З урахуванням вищевикладеного результати іспиту оцінюються в діапазоні від **0** до **40** балів для студентів. При цьому, якщо відповіді студента на екзамені оцінені менше ніж на 30%, він отримує незадовільну оцінку за результатами іспиту та незадовільну загальну підсумкову оцінку.

Загальна підсумкова оцінка з дисципліни складається з суми балів за результати поточного контролю знань та за виконання завдань, що виносяться на іспит.

Загальна підсумкова оцінка не може перевищувати **100 балів**.

Загальна підсумкова оцінка в балах, за національною шкалою та за шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, навчальної картки та залікової книжки студента (див. табл. 12.3).

Таблиця 12.3

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
66-73	D	задовільно	
60-65	E		
30-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-29	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- робоча навчальна програма дисципліни;
- плани лекцій, практичних занять та самостійної роботи студентів;
- тези лекцій з дисципліни;
- методичні рекомендації та розробки для викладача;
- методичні вказівки до практичних занять для студентів;
- методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів;

- тестові та контрольні завдання до практичних занять;
- перелік питань та завдань для поточного і проміжного контролю знань з дисципліни;
- перелік питань до заліку, завдання для перевірки практичних навичок під час заліку

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна (базова):

1. Залізко В. Д. Моделювання економічної безпеки підприємств : 3-23 навч. посіб. / Залізко В. Д., Гурочкіна В. В. - Ірпінь : Університет ДФС України, 2018. - 188 с. - (Серія «На допомогу студенту УДФСУ», т. 28).
2. Економічна та майнова безпека бізнесу: навчальний посібник / Б.М. Андрушків, Л.Я. Малюта. –Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2016. – 180 с
3. Економічна безпека. Підручник / авт.кол.; за ред. д.е.н., О.І.Барановського, д.е.н., О.Б.Жихор. – К.: УБС НБУ, 2014. – 516 с.
4. Роженко, О.В. Р 62Лекції з дисципліни «Управління економічною безпекою підприємства»[Текст] / Мво освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. ТуганБарановського, каф.підприємництва і торгівлі; уклад. О.В. Роженко. – Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2016. – 136с.
5. Економічна безпека підприємства: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / [уклад. І.В.Ящишина]. – Кам'янець-Подільський: МЕДОБОРИ-2006, 2016. – 86 с.

Допоміжна:

1. Барановський О.І. Фінансова безпека: монографія. – К.: Фенікс, 2003. – 338 с.
2. Боровиков В. STATISTICA. Искусство анализа данных на компьютере: для профессионалов / В. Боровиков. – 2-е изд. – СПб.: Питер, 2003. – 688 с.
3. Васильців Т.Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми забезпечення: Монографія / Т. Г. Васильців. – Львів: Арал, 2008. – 386 с.
4. Васильців Т.Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія / Васильців Т.Г., Волошин В.І., Бойкевич О.Р., Каркавчук В.В., [за ред. Т.Г. Васильціва]. – Львів: Ліга-Прес, 2012. – 386 с.
5. Економічна безпека підприємства: інформаційний аспект [Текст]: монографія / С.В. Кавун. - Харків: Щедра садиба плюс, 2014. - 311 с.
6. Єгоршин О.О. Методи багатовимірного статистичного аналізу: навчальний посібник / О.О.Єгоршин, А. М.Зосімов, В. С.Пономаренко. – К.: ІЗМН, 1998. – 208 с.
7. Кириленко В.І. Інвестиційна складова економічної безпеки: монографія / В. І. Кириленко. – К.: КНЕУ, 2005. – 232 с.

8. Кириченко О.А. Проблеми управління економічною безпекою суб'єктів господарювання: Монографія / О.А.Кириченко, В.С.Сідак, С.М.Лаптев та інші – К.: УЕП «Крок», 2008. – 423 с.
9. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство: монографія / В. М. Геєць, М. О. Кизим, Т. С. Клебанова та ін. / за ред. В.М.Гейця. – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2006. – 240 с.
10. Отенко І.П. Аналіз та оцінка стратегічного потенціалу підприємства: наукове видання / І. П. Отенко, Л. М. Малярець, Г. А. Іващенко. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2007. – 208 с.
11. Пономаренко В.С. Концептуальні основи економічної безпеки: монографія / В. С. Пономаренко, С. В. Кавун. - Х.: Вид. ХНЕУ, 2008. - 256 с.
12. Економічна безпека підприємств, організацій та установ: навч. посібник [для студ. вищих навч. закладів] / [В.Л. Ортинський, І.С.Керницький, З.Б.Живко та ін.]. К.: Правова єдність, 2009. – 544 с.
13. Іванюта Т.М. Економічна безпека підприємства: навч. посіб. /Т.М.Іванюта, А.О.Заїчковський. К.: ЦУЛ, 2009. – 257 с.
14. Кавун С.В. Економічна та інформаційна безпека підприємств у системі консолідованої інформації: навч. посіб. / С. В.Кавун, А. А.Пилипенко, Д.О.Ріпка; Харк. нац. екон. ун-т. – Х.: ХНЕУ, 2013. – 364 с.
15. Камлик М.І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект: навч.посібник / М.І.Камлик. К.: Атака, 2005. – 432 с.
16. Козаченко А.В. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения: монографія / А.В.Козаченко, В.П.Пономарев, А.Н.Ляшенко. – К.: ЛІБРА, 2003. – 280 с.
17. Захаров О.І. Організація та управління економічною безпекою суб'єктів господарської діяльності: навч. посібник / О.І.Захаров, П.Я.Пригунов. К.: КНТ, 2008. – 257 с.
18. Економічна безпека: навч. посіб. / [за ред. З.С.Варналія]. К.: Знання, 2009. – 647 с.

15. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ:

1. Електронний журнал «Економічна безпека» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://econbez.narod.ru/index.htm>.
2. Економічна безпека // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://econbez.narod.ru/1security/1books2/3.htm>.
3. Збірник наукових праць «Сучасні проблеми економіки і підприємництва» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journals.kpi.ua/ua/22>.
4. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dstszi.gov.ua>.
5. Розвідка України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rozvidka.livejournal.com/>.
6. Служба безпеки України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sbu.gov.ua/>.